

Grondwettelijk Hof

**Arrest nr. 113/2026
van 24 september 2026
Rolnummer : 8653**

In zake : de vordering tot schorsing van de artikelen 69, 3°, 82, 83 en 103 van het programmadecreet van de Franse Gemeenschap van 17 december 2025 « houdende diverse bepalingen met betrekking tot onderwijs, infrastructuur, universitaire ziekenhuizen, cultuur, wetenschappelijk onderzoek, kind, justitiehuizen, jeugd en begrotingsfondsen », ingesteld door Franz André.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters Pierre Nihoul en Joséphine Moerman, en de rechters Thierry Giet, Michel Pâques, Yasmine Kherbache, Danny Pieters, Sabine de Bethune, Emmanuelle Bribosia, Willem Verrijdt, Kattrin Jadin, Magali Plovie en Frank Fleerackers, bijgestaan door griffier Nicolas Dupont, onder voorzitterschap van voorzitter Pierre Nihoul,

wijst na beraad het volgende arrest :

I. Onderwerp van de vordering en rechtspleging

Bij verzoekschrift dat aan het Hof is toegezonden bij op 7 april 2026 ter post aangetekende brief en ter griffie is ingekomen op 27 april 2026, heeft Franz André, bijgestaan en vertegenwoordigd door mr. David Renders en mr. Emmanuelle Gonthier, advocaten bij de balie te Brussel, een vordering tot schorsing ingesteld van de artikelen 69, 3°, 82, 83 en 103 van het programmadecreet van de Franse Gemeenschap van 17 december 2025 « houdende diverse bepalingen met betrekking tot onderwijs, infrastructuur, universitaire ziekenhuizen, cultuur, wetenschappelijk onderzoek, kind, justitiehuizen, jeugd en begrotingsfondsen » (bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 9 januari 2026).

Bij hetzelfde verzoekschrift vordert de verzoekende partij eveneens de vernietiging van dezelfde decreetsbepalingen.

Bij beschikking van 12 mei 2026 heeft het Hof, na de rechters-verslaggevers Magali Plovie en Willem Verrijdt te hebben gehoord, de terechtzitting voor de debatten over de vordering tot schorsing bepaald op 10 juni 2026, na de in artikel 76, § 4, van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof bedoelde overheden te hebben uitgenodigd hun

eventuele schriftelijke opmerkingen, in de vorm van een memorie, uiterlijk op 5 juni 2026 in te dienen en een afschrift ervan binnen dezelfde termijn aan de verzoekende partij over te zenden, alsook, via mail, op het mailadres griffie@const-court.be.

De Franse Gemeenschapsregering, bijgestaan en vertegenwoordigd door mr. Sébastien Depré en mr. Juliette Van Vyve, advocaten bij de balie te Brussel, heeft schriftelijke opmerkingen ingediend.

Op de openbare terechtzitting van 10 juni 2026 :

- zijn verschenen :
 - . mr. Emmanuelle Gonthier, tevens *loco* mr. David Renders, voor de verzoekende partij;
 - . mr. Sébastien Depré en mr. Juliette Van Vyve, voor de Franse Gemeenschapsregering;
- hebben de rechters-verslaggevers Magali Plovie en Willem Verrijdt verslag uitgebracht;
- zijn de voornoemde advocaten gehoord;
- is de zaak in beraad genomen.

De bepalingen van de voormelde bijzondere wet van 6 januari 1989 met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. *In rechte*

- A -

A.1.1. Het beroep tot vernietiging en de vordering tot schorsing zijn ingesteld door de directeur en de enige werknemer van de vzw « Centre d'études Jacques Georgin », die sedert 2021 door de Franse Gemeenschap als een centrum voor permanente opvoeding is erkend. Zij zijn gericht tegen de artikelen 69, 3°, 82, 83 en 103 van het programmadecreet van de Franse Gemeenschap van 17 december 2025 « houdende diverse bepalingen met betrekking tot onderwijs, infrastructuur, universitaire ziekenhuizen, cultuur, wetenschappelijk onderzoek, kind, justitiehuisen, jeugd en begrotingsfondsen » (hierna : het decreet van 17 december 2025).

De verzoekende partij meent dat zij belang heeft bij het beroep aangezien haar werkgever krachtens de bestreden bepalingen vanaf 31 december 2026 niet langer de subsidie zal genieten die hij tot dan genoot, hetgeen impliceert dat haar arbeidsovereenkomst zal worden beëindigd.

A.1.2. De Franse Gemeenschapsregering betwist het belang van de verzoekende partij om in rechte te treden. Zij voert aan dat de bestreden bepalingen de situatie van de verzoekende partij niet rechtstreeks raken, maar enkel die van haar werkgever.

Ten aanzien van het moeilijk te herstellen ernstig nadeel

A.2.1. De verzoekende partij meent te worden blootgesteld aan een risico van een moeilijk te herstellen ernstig nadeel, daar zij de directeur en de enige werknemer is van de vzw « Centre d'études Jacques Georgin »,

die na 31 december 2026 niet langer zal worden gesubsidieerd als centrum voor permanente opvoeding. In die omstandigheden heeft de vzw de verzoekende partij ervan in kennis gesteld dat zij, bij gebrek aan subsidies voor haar tewerkstelling, zal worden gedwongen om haar in de loop van september 2026 haar ontslag te betekenen, zodat haar tewerkstelling gelijktijdig met de subsidie zal worden beëindigd. De bestreden bepalingen zouden dus een risico van een moeilijk te herstellen ernstig nadeel berokkenen aan de verzoekende partij, aangezien zij haar beroepsactiviteit dreigt te verliezen. Bovendien zal het voor haar zeer moeilijk zijn om ander werk te vinden in de sector van de permanente opvoeding, daar de bestreden bepalingen daarenboven inhouden dat de huidige subsidies voor twee jaar worden bevroren, alsook dat een moratorium op nieuwe aanvragen wordt ingesteld.

Tot slot zijn de bestreden bepalingen gebaseerd op de idee dat een vereniging die wordt geacht nauw verwant te zijn met een politieke partij, overheidsmiddelen kan verduisteren ten gunste van die partij, hetgeen de professionele reputatie en geloofwaardigheid van de verzoekende partij kan schaden.

A.2.2. De Franse Gemeenschapsregering is van mening dat het door de verzoekende partij aangevoerde risico van een nadeel niet persoonlijk is, aangezien de bestreden bepalingen de situatie van haar werkgever en niet de hare raken. Bovendien heeft dat nadeel, dat ten aanzien van de verzoekende partij louter financieel zou zijn, slechts een hypothetisch karakter aangezien het afhangt van een opeenvolging van toekomstige en onzekere gebeurtenissen : opdat het nadeel zich zou voordoen, is het noodzakelijk dat de werkgever van de verzoekende partij geen enkele andere financieringsbron vindt, dat hij de arbeidsovereenkomst van de verzoekende partij beëindigt en dat die laatstgenoemde geen nieuw werk vindt. Overigens voert de verzoekende partij geen enkel concreet element aan om haar beweringen te kunnen onderbouwen, terwijl het aan haar toekomt om nauwkeurig aan te tonen welk nadeel de onmiddellijke toepassing van de bestreden bepalingen haar zou berokkenen.

Ten aanzien van de middelen

A.3.1. De verzoekende partij leidt een eerste middel af uit de schending, door artikel 103 van het decreet van 17 december 2025, van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang gelezen met het algemeen beginsel van de rechtszekerheid, in zoverre die bepaling erin voorziet dat de verenigingen die, op een bepaald ogenblik tijdens de laatste vijf jaar, hebben voldaan aan minstens vier van de acht criteria die zij vaststelt, criteria die worden geacht de verwantschap met een politieke partij weer te geven, vanaf 31 december 2026 niet langer zullen worden erkend en gesubsidieerd overeenkomstig het decreet van de Franse Gemeenschap van 17 juli 2003 « betreffende de ontwikkeling van de actie inzake permanente opvoeding in het kader van het verenigingsleven » (hierna : het decreet van 17 juli 2003). Die criteria bestonden vroeger echter niet, hetgeen aan de bestreden bepaling een retroactief karakter verleent. Daarenboven doet de verzoekende partij gelden dat de betrokken verenigingen hun gedrag niet konden aanpassen teneinde hun subsidiëring niet in gevaar te brengen, temeer daar de bekritiseerde criteria vaag en onnauwkeurig zouden zijn geformuleerd.

A.3.2. De Franse Gemeenschapsregering betwist dat artikel 103 van het decreet van 17 december 2025 een retroactief karakter heeft. De loutere omstandigheid dat het rekening houdt met elementen die voorafgaan aan de inwerkingtreding ervan, met als doel voor de toekomst een subsidie toe te kennen, volstaat niet om het als retroactief te kwalificeren. Overigens is het, gelet op de ruime beoordelingsvrijheid van de decreetgever inzake subsidiëring, niet onredelijk uit te gaan van een reeks criteria die gekoppeld zijn aan de activiteit van een vereniging in het verleden om te bepalen of zij daadwerkelijke, structurele en duurzame banden met een politieke partij heeft. De Franse Gemeenschapsregering doet gelden dat, zelfs indien wordt aangenomen dat sommige criteria van artikel 103 van het decreet van 17 december 2025 als vaag kunnen worden beschouwd, die criteria op zichzelf niet ertoe kunnen leiden dat aan een vereniging haar subsidies worden onttrokken : om zo te worden beschouwd dat zij banden heeft met een politieke partij, moet een vereniging immers aan minstens vier van de acht criteria voldoen, wat het risico vermindert dat een marginale dubbelzinnige of louter eenmalige omstandigheid een vereniging onder het toepassingsgebied van het bestreden artikel 103 doet vallen.

A.4.1. De verzoekende partij leidt een tweede middel af uit de schending, door artikel 103 van het decreet van 17 december 2025, van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet. Zij voert aan dat die bepaling een discriminerend verschil in behandeling zou teweegbrengen tussen, enerzijds, de verenigingen die erin worden beoogd en dus worden geacht nauw verwant te zijn met een politieke partij, waarvan de erkenning en de subsidiëring worden beëindigd op 31 december 2026 zonder dat zij een nieuwe aanvraag kunnen indienen wegens het bij de artikelen 82 en 83, 1°, van hetzelfde decreet ingevoerde moratorium, en, anderzijds, die welke niet worden beoogd in het voormelde artikel 103, waarvan de erkenning en de subsidiëring volgens artikel 83, 2°, van hetzelfde decreet met minstens twee jaar worden verlengd. De verzoekende partij is van mening dat het gehanteerde criterium van onderscheid niet pertinent is om de doelen van de decreetgever te bereiken en dat het

aangeklaagde verschil in behandeling onevenredige gevolgen heeft ten aanzien van de betrokken verenigingen en, indirect, ten aanzien van de personeelsleden ervan.

A.4.2. De Franse Gemeenschapsregering voert aan dat het tweede middel onontvankelijk is, aangezien het in werkelijkheid betrekking heeft op toekomstige bepalingen, en niet op de huidige rechtsgevolgen van de bestreden bepalingen.

In ondergeschikte orde doet de Franse Gemeenschapsregering gelden dat de aangeklaagde verschillen in behandeling een legitiem doel nastreven en redelijk verantwoord zijn, aangezien zij op objectieve, pertinente criteria berusten ten aanzien van het doel van de decreetgever en evenredig zijn met dat doel. Zij herinnert overigens eraan dat artikel 103 van het decreet van 17 december 2025 een tijdelijke maatregel is, in afwachting van een nieuwe regeling voor financiering van de verenigingen die nauw verwant zijn met een politieke partij.

A.5.1. De verzoekende partij leidt een derde middel af uit de schending, door artikel 103 van het decreet van 17 december 2025, van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 131 ervan, met de wet van 16 juli 1973 « waarbij de bescherming van de ideologische en filosofische strekkingen gewaarborgd wordt » en met het beginsel van pluralisme. Volgens de verzoekende partij zou die bepaling een discriminerend verschil in behandeling invoeren tussen twee categorieën van verenigingen die een erkenning als centrum voor permanente opvoeding aanvragen : enerzijds, die welke de uiting zouden zijn van een politieke stroming, die worden geacht banden met politieke partijen te onderhouden, die na 31 december 2026 niet langer zullen worden gesubsidieerd, en, anderzijds, die welke deel zouden uitmaken van een filosofische denkrichting, waarop de bestreden bepaling geen betrekking heeft. De bestreden bepaling zou de verenigingen die banden hebben met politieke partijen eveneens op verschillende wijze behandelen, zonder redelijke verantwoording, naargelang die partijen al dan niet zo worden gekwalificeerd door de wet van 4 juli 1989 « betreffende de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven voor de verkiezingen van de Kamer van volksvertegenwoordigers, de financiering en de open boekhouding van de politieke partijen » (hierna : de wet van 4 juli 1989). Die verschillen in behandeling zouden eveneens een soortgelijk verschil in behandeling tussen de personeelsleden van die verenigingen inhouden.

A.5.2. De Franse Gemeenschapsregering zet uiteen dat het derde middel op een verkeerd uitgangspunt is gebaseerd : het eerste aangeklaagde verschil in behandeling berust niet op een ideologisch criterium, maar enkel op de feitelijke situatie en het bestaan van organische, structurele en duurzame banden met een politieke partij. Wat betreft het tweede bekritiseerde verschil in behandeling, doet de Franse Gemeenschapsregering gelden dat het redelijk verantwoord is, aangezien het doel van de decreetgever erin bestaat verenigingen die reeds ondersteuning van een politieke partij in de zin van de wet van 4 juli 1989 genieten, niet te financieren, aangezien die laatste reeds een overheidsfinanciering geniet in de vorm van dotaties.

A.6.1. De verzoekende partij leidt een vierde middel af uit de schending, door de artikelen 69, 3°, 83 en 103 van het decreet van 17 december 2025, van de artikelen 10, 11 en 23 van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 15 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, met artikel 15 van het Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten en met de *standstill*-verplichting. De verzoekende partij voert aan dat de bestreden bepalingen het beschermingsniveau van het recht op arbeid en op de vrije keuze van beroepsarbeid, alsook het recht op culturele en sociale ontplooiing aanzienlijk en op discriminerende wijze verminderen, en zulks zonder redelijke verantwoording.

A.6.2. De Franse Gemeenschapsregering voert aan dat de bestreden bepalingen de voorwaarden voor toegang tot of de voorwaarden voor de uitoefening van een beroep niet wijzigen, in geen enkel verbod voorzien om een beroep uit te oefenen en aan geen enkel individueel of collectief recht van de werknemers afbreuk doen, zodat zij geen achteruitgang van het recht op arbeid kunnen teweegbrengen. Het loutere feit dat een wetgeving voorziet in de toekenning van een subsidie voor een vereniging, impliceert voor de door die vereniging tewerkgestelde werknemers niet dat er een bij die wetgeving gewaarborgd beschermingsniveau bestaat.

De Franse Gemeenschapsregering is eveneens van mening dat het recht op culturele en sociale ontplooiing van de burgers volledig gewaarborgd blijft door de gehele sector voor permanente opvoeding en dat de loutere omstandigheid dat een beperkt aantal verenigingen waarvan de activiteit niet tot de kern van de opdrachten inzake permanente opvoeding behoort, vanaf 1 januari 2027 niet langer worden gesubsidieerd, geen achteruitgang, laat staan een aanzienlijke achteruitgang, van het beschermingsniveau van dat recht kan teweegbrengen.

A.7.1. De verzoekende partij leidt een vijfde middel af uit de schending, door artikel 103 van het decreet van 17 december 2025, van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang gelezen met de artikelen 19 en 27

ervan, met de artikelen 9, 10 en 11 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, en met de artikelen 19, lid 3, en 22, lid 2, van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten. De verzoekende partij doet gelden dat de bestreden bepaling een discriminerend verschil in behandeling met zich meebrengt tussen, enerzijds, de verenigingen voor permanente opvoeding die hun subsidie zullen verliezen omdat zij een politieke mening zouden uitdrukken en/of banden met politieke partijen zouden onderhouden, en, anderzijds, die welke hun subsidie mogen behouden, omdat zij geen dergelijke mening zouden uitdrukken en geen dergelijke banden zouden onderhouden. Zulks zou daarenboven een onverantwoorde inmenging in het recht op de vrijheid van meningsuiting en van vereniging van de betrokken verenigingen inhouden.

A.7.2. De Franse Gemeenschapsregering is van mening dat het vijfde middel aan de bestreden bepaling een draagwijdte verleent die zij niet heeft. De bij die bepaling vastgestelde criteria hebben geen betrekking op de uiting van meningen, ideeën of politieke overtuigingen, maar wel op het bestaan van organische, structurele en duurzame banden met een specifieke politieke partij, zodat de vrijheid van meningsuiting van de betrokken partijen aan geen enkele inmenging wordt onderworpen. Bovendien doen de bekritiseerde criteria geen afbreuk aan de organisatorische vrijheid van de betrokken verenigingen. Het loutere feit dat de decreetgever de toekenning van subsidies doet afhangen van bepaalde specifieke criteria, volstaat op zich niet om afbreuk te doen aan de vrijheid van vereniging van de betrokken personen, die vrij blijven om te bestaan, hun bestuur te bepalen, hun bestuurders te kiezen, middelen te delen met een politieke partij of met die laatste institutionele banden te onderhouden.

- B -

Ten aanzien van de bestreden bepalingen en de context ervan

B.1. Het beroep tot vernietiging en de vordering tot schorsing zijn gericht tegen de artikelen 69, 3°, 82, 83 en 103 van het programmadecreet van de Franse Gemeenschap van 17 december 2025 « houdende diverse bepalingen met betrekking tot onderwijs, infrastructuur, universitaire ziekenhuizen, cultuur, wetenschappelijk onderzoek, kind, justitiehuis, jeugd en begrotingsfondsen » (hierna : het decreet van 17 december 2025).

B.2. Het decreet van 17 december 2025 past volgens de parlementaire voorbereiding in « een reeks maatregelen die ertoe strekken de uitgaven [van de Franse Gemeenschap] binnen de perken te houden en besparingen op te leveren » en draagt ertoe bij « verschillende besparingsmogelijkheden toe te passen op de begrotingen van de Federatie Wallonië-Brussel en daarbij tevens haar essentiële opdrachten veilig te stellen door de bestaande ondersteuning zo veel mogelijk te behouden en de impact op de burger zo veel mogelijk te beperken » (*Parl. St.*, Parlement van de Franse Gemeenschap, 2025-2026, nr. 185/1, pp. 6-7).

B.3. De bestreden bepalingen zijn vervat in deel IX van het decreet van 17 december 2025, dat « Bepalingen betreffende cultuur » bevat. Meer bepaald brengen zij wijzigingen aan in de procedure tot erkenning en subsidiëring van de verenigingen in de sector van de permanente opvoeding, in de zin van het decreet van de Franse Gemeenschap van 17 juli 2003 « betreffende

de ontwikkeling van de actie inzake permanente opvoeding in het kader van het verenigingsleven » (hierna : het decreet van 17 juli 2003).

B.4.1. Het decreet van 17 juli 2003 « heeft tot voorwerp de ontwikkeling van de actie inzake permanente opvoeding in het kader van het verenigingsleven met het oog op de kritische analyse van de maatschappij, de stimulatie van democratische en collectieve initiatieven, de ontwikkeling van het actieve burgerschap en de uitoefening van de burgerlijke en politieke, sociale, culturele, milieu- en economische rechten in het licht van individuele en collectieve emancipatie van de bevolking door de actieve deelname van dit doelpubliek en haar culturele uitdrukking te bevoordelen » (artikel 1, § 1).

Daartoe voorziet artikel 1, § 2, van hetzelfde decreet in het beginsel van steun aan verenigingen die tot doel hebben om, voornamelijk bij volwassenen, een bewustwording en een kritische kennis van de maatschappelijke werkelijkheid, het vermogen tot analyseren, kiezen, handelen en oordelen, alsook een houding van verantwoordelijkheid en actieve deelname aan het sociale, economische, culturele en politieke leven te bevorderen en te ontwikkelen.

B.4.2. Om die ondersteuning te genieten, moet een vereniging door de Franse Gemeenschap worden erkend en haar werking ontplooien binnen een of twee van de vier pijlers die zijn bepaald in artikel 3, §§ 2 tot 5, van het decreet van 17 juli 2003, namelijk pijler 1 (« Deelname aan de burgerlijke opvoeding en opleiding »), pijler 2 (« Vorming van animatoren »), pijler 3 (« Diensten, instrumenten en onderzoek ») en pijler 4 (« Bewustmaking en Inlichting »).

B.5.1. Overeenkomstig artikel 5/2 van het decreet van 17 juli 2003 dient een vereniging, om erkend te worden, een beginselaanvraag in te dienen die betrekking heeft op de manier waarop haar werking overeenstemt met het voorschrift van artikel 1 van hetzelfde decreet. De Franse Gemeenschapsregering aanvaardt of weigert die beginselaanvraag volgens een door haar vastgestelde procedure en op advies van de Hoge Raad voor de Permanente Opvoeding. Indien de beginselaanvraag van een vereniging wordt aanvaard, kan die laatste een erkenningsaanvraag indienen.

B.5.2. Na de door haar vastgestelde procedure tot onderzoek van de erkenningsaanvraag besluit de Regering om hetzij de vereniging een erkenning voor een bepaalde duur van drie jaar

te verlenen, die niet kan worden verlengd, hetzij de erkenning te weigeren. De vereniging waaraan een dergelijke erkenning voor een bepaalde duur van drie jaar wordt toegekend, wordt na afloop van die periode geëvalueerd door de diensten van de Regering. Die evaluatie leidt ertoe dat de Regering hetzij een erkenning voor onbepaalde duur verleent, hetzij die erkenning weigert (artikel 6 van het decreet van 17 juli 2003).

Aan de hand van die erkenning voor onbepaalde duur kunnen erkende verenigingen subsidies genieten op basis van een meerjarenplan van vijf jaar.

B.5.3. Het bestreden artikel 83, 2°, van het decreet van 17 december 2025 voegt in artikel 6 van het decreet van 17 juli 2003 een paragraaf 5 toe, luidend :

« In afwijking van paragraaf 2, 3°, worden de erkenningen voor een bepaalde duur die op 1 januari 2026 aan de gang zijn, met uitzondering van die van de in artikel 5/1 bedoelde verenigingen, onder dezelfde voorwaarden verlengd voor een periode van twee jaar na hun vervaldatum ».

B.5.4. De voorwaarden waaraan de verenigingen moeten voldoen om te kunnen worden erkend door de Franse Gemeenschapsregering, worden opgesomd in artikel 7 van het decreet van 17 juli 2003 :

« Enkel de verenigingen die beantwoorden aan de volgende voorwaarden kunnen erkend worden door de Regering krachtens dit decreet :

1° een vereniging zonder winstoogmerk zijn in de zin van de wet van 27 juni 1921 met betrekking tot de verenigingen zonder winstoogmerk;

2° een maatschappelijk doel aanbieden met naleving van artikel 1;

3° een project indienen, volgens de vormen [bepaald] door de Regering na voorstel van de Raad, dat zich aansluit bij de as(sen) waarvoor zij een erkenning aanvraagt, houdende het actieplan dat de vereniging op vijf jaar wil uitwerken om zich in overeenstemming te brengen met de taken die zij zichzelf heeft opgelegd in het kader van artikel 1 van dit decreet; bij uitzondering, voor de verenigingen die een erkenning vragen in het kader van artikel 6, § 2, bevat het ontwerp het actieplan dat de vereniging wil uitwerken over drie jaar;

4° de publiciteit en de zichtbaarheid van haar acties verzekeren;

5° haar maatschappelijke zetel dient gevestigd te zijn in een Franstalig gewest of in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest;

6° haar ontwerp ten uitvoer brengen en haar activiteiten verwezenlijken voornamelijk in een Franstalig gewest of in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest; indien de activiteiten van de vereniging uitgevoerd worden, onder andere, op internationaal vlak, dient het internationale aspect hiervan beheerd te worden in een Franstalig gewest en/of in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en dient dit ook gevolgen te hebben voor een publiek dat aanwezig is in deze gewesten;

7° minstens een jaar van bestaan kennen en een activiteit hebben op het ogenblik van de aanvraag tot erkenning;

8° voldoen aan de voorwaarden bedoeld in artikel 1 van het decreet van 5 april 1993 betreffende de depolitisering van de structuren van de culturele instellingen, met uitzondering van verenigingen waarvan het bedrag aan subsidies lager is dan het in artikel 2 van dit decreet bedoelde plafond.

Worden uitgesloten voor de erkenning de verenigingen die de bepalingen niet naleven van het Europese Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens, van de wet van 30 juli 1981 tot beteugeling van bepaalde handelingen ingegeven door racisme of xenofobie en de wet van 23 maart 1995 tot beteugeling van de ontkenning, het minimaliseren, de rechtvaardiging of aanmatiging van genocide gepleegd door het nazi-regime tijdens de Tweede Wereldoorlog of onder het mom van alle andere inbreuken die gepleegd worden waarbij de commissie zich niet kan verzoenen met een erkenning door de Franse Gemeenschap ».

B.6.1. De bestreden artikelen 82 en 83, 1°, van het decreet van 17 december 2025 beogen een moratorium in te stellen op het indienen van dossiers van nieuwe beginsel- of erkenningsaanvragen. Die bepalingen voegen in de artikelen 5/2 en 6 van het decreet van 17 juli 2003 een paragraaf *1bis* in, luidend :

« [Art. 5/2.] § *1bis*. In afwijking van paragraaf 1 mag van 1 januari 2026 tot 1 februari 2026 geen beginselverzoek worden ingediend ».

« [Art. 6.] § *1bis*. In afwijking van paragraaf 1 mag van 1 januari 2026 tot 1 februari 2027 geen erkenningsaanvraag worden ingediend, met uitzondering van de verenigingen bedoeld in artikel 5/1 ».

B.6.2. Uit het bestreden artikel 82 van het decreet van 17 december 2025 volgt dat tijdens het jaar 2026 geen enkele beginselaanvraag kon worden ingediend. Een dergelijke aanvraag moet immers, luidens artikel 28/1 van het besluit van de Franse Gemeenschapsregering van 30 april 2014 « betreffende de ontwikkeling van de actie inzake permanente opvoeding in het kader van het verenigingsleven », uiterlijk op 31 januari worden ingediend.

Bovendien heeft het bestreden artikel 83, 1°, van het decreet van 17 december 2025 tot gevolg dat geen enkele erkenningsaanvraag kan worden ingediend vóór het jaar 2028,

aangezien een dergelijke aanvraag volgens artikel 32 van het voormelde besluit van 30 april 2014 tevens uiterlijk op 31 januari moet worden ingediend.

B.7.1. De ondersteuning die de Franse Gemeenschap aan de erkende verenigingen verleent, neemt met name de vorm aan van de toekenning van verschillende subsidies : een jaarlijkse forfaitaire subsidie voor activiteiten die gekoppeld is aan de indiening, door de erkende vereniging, van een meerjarenproject met een looptijd van vijf jaar dat overeenstemt met de actiepijler waaronder de vereniging valt (bepaald bij artikel 9, eerste lid, 1°, van het decreet van 17 juli 2003), een jaarlijkse forfaitaire werkingssubsidie (bepaald bij artikel 9, eerste lid, 2°, van hetzelfde decreet), alsook een jaarlijkse forfaitaire subsidie voor tewerkstelling (bepaald bij artikel 9, eerste lid, 3°, van hetzelfde decreet) die wordt toegekend aan de verenigingen met een werkingsgebied dat ten minste één provincie of één grondgebied bestrijkt met een door de Franse Gemeenschapsregering bepaald inwonersaantal.

B.7.2. Het bedrag van die subsidies wordt berekend overeenkomstig de artikelen 10 (wat betreft de in artikel 9, eerste lid, 1°, bedoelde jaarlijkse forfaitaire subsidie voor activiteiten), 11 (wat betreft de in artikel 9, eerste lid, 2°, bedoelde jaarlijkse forfaitaire werkingssubsidie) en 12 (wat betreft de in artikel 9, eerste lid, 3°, bedoelde jaarlijkse forfaitaire subsidie voor tewerkstelling) van het decreet van 17 juli 2003.

In essentie hangt het bedrag van de subsidie voor activiteiten af van het aantal « activiteitenpunten », in de zin van artikel 10 van het decreet van 17 juli 2003, dat aan de erkende vereniging wordt toegekend. Dat puntenaantal varieert naargelang van de categorie waartoe de erkende vereniging behoort en de Regering bepaalt de kwantitatieve en kwalitatieve criteria op basis waarvan tot elk van die categorieën toegang kan worden verleend.

Het bedrag van de werkingssubsidie wordt voor bepaalde verenigingen berekend naargelang van de territoriale impact van de activiteiten van de erkende vereniging en komt voor de meeste verenigingen neer op de helft van de activiteitensubsidie, die beperkt is tot 105 083,25 euro (artikel 11 van het decreet van 17 juli 2003).

Wat betreft de subsidie voor tewerkstelling, hangt het bedrag ervan af van het aantal « punten permanente tewerkstelling » (uitgedrukt in voltijds equivalente tewerkstelling) dat aan de vereniging wordt toegekend, waarbij dat laatste aantal wordt bepaald op basis van het aantal

activiteitenpunten dat aan de vereniging wordt toegekend in het kader van haar activiteitensubsidie.

B.7.3. Krachtens artikel 13 van het decreet van 17 juli 2003 wordt het bedrag van de in de artikelen 9, eerste lid, 1° en 2°, 10 en 11 van hetzelfde decreet bedoelde subsidies (namelijk de activiteitensubsidie en de werkingssubsidie) sedert 1 januari 2009 jaarlijks geïndexeerd volgens de indexering van de algemene begroting van de primaire uitgaven van de Franse Gemeenschap.

B.8.1. Het bestreden artikel 69 van het decreet van 17 december 2025 maakt deel uit van titel 2 (« Bepalingen betreffende het niet indexeren van subsidies ») van deel IX van dat decreet. Het bepaalt :

« Voor het jaar 2026 worden de meerjarige subsidies vastgelegd in of krachtens de volgende bepalingen niet geïndexeerd :

[...]

3° decreet van 17 juli 2003 betreffende de ontwikkeling van de actie inzake permanente opvoeding in het kader van het verenigingsleven, art. 13, eerste lid;

[...] ».

B.8.2. Uit het bestreden artikel 69, 3°, van het decreet van 17 december 2025 vloeit voort dat, in afwijking van artikel 13, eerste lid, van het decreet van 17 juli 2003, de bedragen van de activiteitensubsidie en die van de werkingssubsidie niet zijn geïndexeerd voor het jaar 2026.

In de parlementaire voorbereiding wordt gepreciseerd dat die niet-indexering « strikt beperkt is tot het begrotingsjaar 2026 [en dat] zij een besparing van naar schatting 3,8 miljoen euro mogelijk zal maken » (*Parl. St.*, Parlement van de Franse Gemeenschap, 2025-2026, nr. 185/2, p. 4).

B.9.1. Tot slot is het bestreden artikel 103 van het decreet van 17 december 2025 opgenomen in titel 4 (« Bepaling betreffende de automatische verlenging van bepaalde erkenningen ») van deel IX van hetzelfde decreet. Het bepaalt :

« In afwijking van het decreet van 17 juli 2003 betreffende de ontwikkeling van de actie inzake Permanente Opvoeding in het kader van het verenigingsleven, wordt een erkenning die vervalt op 31 december 2025 automatisch verlengd voor een periode van één jaar als de vereniging op een bepaald ogenblik tijdens de laatste vijf jaar aan minstens 4 van de volgende 8 criteria voldoet :

1. de vereniging verklaart in haar statuten, officiële publicaties of openbare mededelingen een band met, steun aan of doelstelling tot bevordering van een specifieke politieke partij;
2. een band met de vereniging wordt vermeld in de statuten, officiële publicaties of openbare mededelingen van een politieke partij;
3. de leden van de raad van bestuur of de algemene vergadering van de vereniging bestaan voor 30 % of meer uit actieve leden die door dezelfde politieke partij zijn aangewezen;
4. de vereniging is lid van een federatie, beweging of internationaal netwerk dat expliciet verbonden is met een politieke partij of stroming;
5. de vereniging ontvangt jaarlijks directe of indirecte dotaties van een politieke partij;
6. de vereniging deelt kantoren, personeel of een juridische structuur met een erkende politieke partij of een van haar afdelingen;
7. de vereniging maakt herhaaldelijk gebruik van symbolen, kleuren, slogans of grafische elementen die verband houden met een politieke partij;
8. de vereniging neemt actief deel aan verkiezingscampagnes, bijvoorbeeld via :
 - a. het uitdelen van flyers;
 - b. de productie of verspreiding van digitale inhoud die expliciet de partij of haar kandidaten promoot;
 - c. het organiseren van gezamenlijke evenementen (conferenties, debatten, colloquia) met vertegenwoordigers van de partij;
 - d. het opzetten van opleidingen of mobilisatieacties voor leden of sympathisanten van de partij ».

B.9.2. Die bepaling voorziet erin dat de erkenning van de verenigingen waarvan de erkenning voor bepaalde duur op 31 december 2025 vervalt en die, op een bepaald ogenblik tijdens de laatste vijf jaar, voldoen aan ten minste vier van de acht criteria die zijn vastgesteld bij die bepaling, automatisch wordt verlengd voor een periode van één jaar, hetzij tot 31 december 2026.

Uit die bepaling vloeit voort dat die verenigingen vanaf 1 januari 2027 niet meer zullen worden erkend en bijgevolg niet langer aanspraak zullen kunnen maken op de in B.7.1 bedoelde subsidies.

B.9.3. Uit de parlementaire voorbereiding blijkt dat het bestreden artikel 103 van het decreet van 17 december 2025 een « overgangsbepaling » is, in afwachting van een toekomstige hervorming van de financiering van de verenigingen die een band hebben met politieke partijen :

« In de verklaring van gemeenschapsbeleid wil de Regering vermijden dat de gesubsidieerde verenigingen overheidsmiddelen aanwenden teneinde politieke partijen te promoten.

Uittreksel : ‘ De autonomie van het verenigingsleven op het vlak van handelen en overtuiging wordt volledig gewaarborgd. Er zal evenwel op worden toegezien dat vzw’s geen overheidsgeld meer kunnen verduisteren voor acties ter promotie van politieke partijen. ’

De regelingen tot erkenning als jeugdorganisatie (decreet van 26 maart 2009), vereniging voor permanente opvoeding (decreet van 17 juli 2003) en archiefcentrum (decreet van 25 mei 2023) beogen structuren te ondersteunen die emancipatie, kritisch burgerschap en de ontwikkeling van jongeren en volwassenen vanuit een democratisch perspectief bevorderen.

Sommige organisaties die door de Federatie Wallonië-Brussel via die juridische kaders zijn erkend, hebben expliciete banden met politieke partijen, wat uitdagingen met zich meebrengt voor de neutraliteit, het goed bestuur en het billijk beheer van overheidsmiddelen. Steunend op die vaststelling en in overeenstemming met de verklaring van gemeenschapsbeleid, wil de Regering dus een hervorming invoeren die ertoe strekt :

- de onafhankelijkheid van de door de FWB erkende structuren ten opzichte van de politieke partijen te vrijwaren;
- de eisen op het vlak van bestuur en transparantie aan te scherpen;
- pluralisme in activiteiten rond educatie en burgerschap te waarborgen;
- de sectoren af te stemmen op gemeenschappelijke normen inzake neutraliteit.

Die hervorming zal worden opgenomen in een voorontwerp van decreet dat onderscheiden is van dit decreet, aangezien de spoedprocedure in verband met de aanneming van dit programmadecreet niet verantwoord is voor de overwogen maatregelen. In essentie zal die hervorming bepalen dat sommige organisaties worden uitgesloten van elke structurele of facultatieve overheidsfinanciering van de Federatie Wallonië-Brussel, en zulks met name omdat de politieke partijen waarmee zij zeer nauw verbonden zijn, reeds een financiering van de federale overheid ontvangen.

Een maatregel in verband met die hervorming moet evenwel in dit voorontwerp van programmadecreet worden opgenomen wegens de timing voor de aanneming ervan. Het betreft een overgangsbepaling op basis waarvan de erkenningen die op 31 december 2025 zouden vervallen, automatisch kunnen worden verlengd voor sommige verenigingen voor permanente opvoeding die, op een bepaald ogenblik tijdens de laatste vijf jaar, voldoen aan minstens vier van acht criteria die in dit ontwerp van programmadecreet zijn vastgesteld » (*Parl. St.*, Parlement van de Franse Gemeenschap, 2025-2026, nr. 185/1, pp. 37-38).

B.9.4. In de parlementaire voorbereiding wordt nog gepreciseerd dat « die maatregel specifiek betrekking heeft op het ‘ Institut Emile Vandervelde ’, het ‘ Centre Jean Gol ’ en het ‘ Centre Jacques Georgin ’ » (*ibid.*, p. 71; *Parl. St.*, Parlement van de Franse Gemeenschap, 2025-2026, nr. 185/2, pp. 5-6).

Ten aanzien van de ontvankelijkheid

B.10. De Franse Gemeenschapsregering betwist het belang om in rechte te treden van de verzoekende partij, die niet rechtstreeks zou worden geraakt door de bestreden bepalingen.

B.11. De Grondwet en de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof vereisen dat elke natuurlijke persoon of rechtspersoon die een beroep tot vernietiging instelt, doet blijken van een belang. Van het vereiste belang doen slechts blijken de personen wier situatie door de bestreden norm rechtstreeks en ongunstig zou kunnen worden geraakt.

B.12. De verzoekende partij is de directeur en de enige werknemer van de vzw « Centre d'études Jacques Georgin », een vereniging die werd erkend als een onder pijler 3 vallend centrum voor permanente opvoeding en die vanaf 1 januari 2021 voor een duur van drie jaar werd gesubsidieerd.

B.13. In zoverre zij optreedt in de hoedanigheid van directeur en werknemer van de vzw « Centre Jacques Georgin », wordt de verzoekende partij niet rechtstreeks en ongunstig geraakt door bepalingen die de voorwaarden vaststellen waaronder een vereniging aanspraak kan maken op een subsidie met toepassing van het decreet van 17 juli 2003. Hoewel dergelijke bepalingen onrechtstreekse gevolgen zouden kunnen hebben voor haar situatie, is het niettemin de vereniging zelf die door die bepalingen rechtstreeks wordt geraakt.

B.14. De vordering tot schorsing is niet ontvankelijk.

Om die redenen,

het Hof

verwerpt de vordering tot schorsing.

Aldus gewezen in het Frans en het Nederlands, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, op 24 september 2026.

De griffier,

De voorzitter,

Nicolas Dupont

Pierre Nihoul